

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio
Missæ, ...

Bosco, Jean a

Lovanii, 1667

Concl. IX. Totus & integer Christus existit sub quavis speciei parte, fortè
etiam sub indivisibilibus (si dentur) tam antè, quàm post divisionem

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)

poterit ita totum calicem exhaurire, ut nihil in concava ejus superficie hereat, & tamon ibi non sunt anfractus & ambages obliquae meatus, qui sunt in Corpore Christi instar labyrinthi.

Hoc itaque supposito, in primis certum est, quod in triduo mortis Christi sub specie panis fuisse aliquis Sanguis, ille scilicet, qui remanserat in Corpore; sicut fuisse totus Sanguis, si moriens Christus non fudisset Sanguinem. Secundò sub specie vini extitisset totum Corpus, ut utriusque naturalis illius connexionis & concomitantiae, quae copulabatur illi parti Sanguinis, quae remanserat, & quae ex vi verborum cum Sanguine effuso existere debebat sub specie vini. Tertio sub neutra specie extitisset anima, utpote neque Corpori, neque Sanguini unita. Denique sub utraque specie fuisset Divinitas, quoniam hypostaticè unita tam Corpori, quam Sanguini; si, quod verius existimamus, Sanguis immediatè fuerit assumptus: si minus (quod sine errore potest sustineri) adhuc tamen Divinitas fuisset sub specie vini, propter scilicet unionem ejus cum Corpore.

Caeterum gratis admissio; Primò, quod totus Sanguis fuerit effusus vel naturaliter, vel per miraculum; Secundò, quod Sanguis non fuerit immediatè assumptus, constat omnino nullum Sanguinem sub specie panis fuisse ponendum: simuliter neque Corpus, neque Divinitatem sub specie vini; adeoque Sanguinem Christi non debuisset adorari latrà.

Dices; Tridentinum definit sess. 13. cap. 5. Eucharistiae deberi cultum latràe. Resp. ob Divinitatem, quae adest de facto, etiam sub speciebus vini; non propter unionem cum Sanguine; sed (ut ait ipsum Tridentinum cap. 3.) propter admirabilem ejus cum corpore & anima hypostaticam unionem. Loquitur autem Concilium de Corpore, de quo priùs fuerat locutum, id est, de Corpore quod ex vi verborum ponitur sub specie panis, adeoque de Corpore, quod est aliud essentialiter à Sanguine.

Loquitur ergo Tridentinum cap. 5. de Eucharistia secundum modernum statum. Quæris quis sit ille status? Resp. verbis ejusdem Concilii sess. 13. cap. 3. Verissimum est, tantundem sub alterutra specie, atque sub utraque contineri: totus enim & integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius parte, totus item sub vini specie & sub eius partibus existit.

Et can. 3. ejusdem sess. Si quis negaverit in Venerabili Sacramento Eucharistiae sub una, utraque specie, & sub singulis cuiusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit. Itaque erit

CONCLUSIO IX.

Totus & integer Christus existit sub quavis speciei parte, fortè etiam sub indivisibilibus (si dentur) tam antè, quam post divisionem.

Totum & integrum Christum existere sub quavis speciei parte post divisionem, expressè definitur à Concilio Tridentino sess. 13. can. 3. jam allegato. Idemque priùs docuerat Eugenius IV. in Concilio Florentino ibi: Sub quavis parte hostiae consecratae, & vini consecrati, separatione facta, totus est Christus.

Et abundè probatur ex facto Christi, qui calicem consecratum Luca 22. v. 17. dedit Discipulis dicens: Accipite & dividite inter vos. Quis autem audeat cogitare singulos accipientes partem calicis non sumpsisse totum Christum?

Nec desunt Sancti Patres, qui eandem veritatem expressè doceant. Divus Hieronymus in Sermone Dominicae quintae post Epiphaniam, & refertur de Consecratione dist. 2. cap. 77. sic inquit: Singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est: nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis. Habetur in Missali Ambrosiano, in præfatione illius Dominicae, quæ, ut ait Guimundus, per totum orbem latinum decantatur.

Intellige, suo tempore; nam in Ecclesia Romana indubiè ampliùs non decantatur. Porro quid refert sive à principio plures distinctæ portiones consecrentur, sive ex magna hostia post Consecrationem dividantur?

Adstipulatur Divus Augustinus Serm. de Verb. Domini (ut refert Gratianus eadem distinctione cap. 75) inquit: Manducetur Christus: vivit manducatus, quia surrexit occisus, nec quando manducamus, partes de illo facimus. Et quidem in Sacramento sic fit. Et norunt fideles, quemadmodum manducant carnem Christi. Unusquisque accipit partem suam: unde & ipsa gratia partes vocantur. Per partes manducatur, & manet integer totus.

Accedat testimonium Divi Hilarii, quod ponitur citatà distinctione cap. 78. Vbi pars, inquit, est corporis, est & totum. Probat à simili dicens: Eadem ratio est in Corpore Domini, quæ in Manna, quod in eius figura præcessit, de quo dicitur: Qui plùs collegerat, non habuit ampliùs, neque qui minùs paraverat, invenit minùs. Non est omnino quantitas visibilibus in hoc estimanda mysterio, sed virtus Sacramenti spiritualis.

Unde sequitur, divisà hostià Christum non dividi, & tantùm accipere communicantem sub

234.
Totus & integer Christus est sub quavis speciei parte post divisionem. Trident. Florent. Probat ex facto Christi, Luc. 22.

235.
& Sancti Patribus, D. Hieronymo,

S. Augustino.

& D. Hilario.

Divisà hostià Christus non dividitur sub

Cor neque ar dicit, quod panis coarscit in partem de. 230. Obijctis. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240.

sub minima particula, quantum communicantem sub maxima. Hinc illæ voces Ecclesiæ: *Fracto denum Sacramento, ne vacilles, sed memento, tantum esse sub fragmento, quantum toto tegitur.* Nulla rei sit scissura, signi tantum sit fractura, quæ nec status nec statura signari minuitur.

236.

Quod ante divisionem totus Christus existat sub quavis specie parte, aliquibus non apparet satis expresse revelatum. Trident.

Altera pars Conclusionis, scilicet ante divisionem totum Christum existere sub quavis specie parte, aliquibus apparet non satis expresse revelata, ut oppositum censeatur error in Fide; quamvis enim Tridentium supra cap. 3. nullam faciat distinctionem inter partes ante & post separationem; sed simpliciter dicat: *Totus & integer Christus sub panis specie, & sub quavis ipsius speciei parte, totus item sub vini specie, & sub eius partibus existit:* artamen can. 3. qui correspondet illi capiti, & magis proprie dicitur descriptio Fidei, expresse distinguit, ut patet ex verbis supra memoratis.

Dicasillo.

Interim responderi posset cum Dicastillone disp. 5. n. 72. Quoniam hoc de partibus continuis negari non poterat; postea can. 3. illud definit de partibus separatis.

Et verò quidquid sit de possibili, id est, an Sacramentum ita potuerit institui, ut totus Christus esset sub singulis partibus post separationem & non ante; aliter fuisse institutum est certa & communis Theologorum sententia contra Albertum, ut aliqui volunt, quem tamen alii excusant.

237.

& probatur primo, quia sola separatio non constituit Christum, ubi ante non erat, neque per solam mixturem partium definit esse ubi ante erat.

Probatur primo; quia sola separatio, quæ sit virtute naturali, non constituit Christum ubi ante non erat absque nova Consecratione. Item e converso, consecrantur seorsim duo calices, & postea simul misceantur, num ideo definit totus Christus esse sub illis partibus, sub quibus ante mixturem erat? Nonne de dimidia parte totius mixti dictum fuerat esse totum Sanguinem Christi? Quomodo ergo non deficiet veritas verborum Consecrationis? Si verò non definit totus Christus esse sub illis partibus, quid obstat, quò minus possit etiam sub illis partibus esse, licet unice Consecratione fuissent consecrata?

Responsio.

Dices; quia veritas unius Consecrationis solum petit, quòd in tota illa specie sit totus Sanguis, non autem quòd in singulis partibus sit totus.

Rejicitur.

Sed contra: ergo etiam post separationem illarum partium non debet per Consecrationem poni totus Sanguis sub singulis, quia nec hoc exigit veritas verborum.

238.

Probatur secundo, quia Corpus Christi est in hoc Sacramento modo indivisibile, & non quantitativo; hic autem modus includit & essentialiter exigit, ut totum sit in toto, & totum in singulis partibus, ut patet in anima rationali respectu corporis, Angelo respectu presentie illius extensa.

Probatur secundo; quia Corpus Christi est in hoc Sacramento modo indivisibile, & non quantitativo; hic autem modus includit & essentialiter exigit, ut totum sit in toto, & totum in singulis partibus, ut patet in anima rationali respectu corporis, Angelo respectu presentie illius extensa.

Cæteroquin cum Corpus Christi notabili-

ter excedat quantitatem hostiæ, si retineret ibi modum existendi quantitativum, id est, figuram corpori humano proportionatam, necessario ejus partes (quæ alioquin extra hostiam existerent) per compressionem, sive penetrationem ad tantillum spatium modo satis ablono redigerentur, quibusdam tantum partibus sine mutua penetratione permanentibus.

Præterea fiat hostia major homine, vel debentur aliquæ partes, in quibus Christus nequidem secundum partem sit, vel Christus debet nimium dilatari, ut repleat totum illud spatium per unicam presentiam non replicatam.

Accedit, quòd sic caput aliquando erit deorsum, & pedes sursum: cumque corpus humanum non sit rotundum, fieri nequit ut repleat spatium rotundum magnum, nullâ profus vacuitate relicta, nisi aliquæ partes corporis ponantur in pluribus partibus illius spatii; vel nisi intelligamus ossa & partes duriores liquefieri, ut ad modum cereæ vel massæ possint recipere illam positionem rotundam hostiæ, quod indicens valde est.

Et quamvis repugnet spiritui, existere modo quantitativo & divisibili (cum hic modus involvat essentialiter partes distinctas, quibus spiritus caret) sic ut totum locatum toti loco, & partes locati partibus loci correspondant; haud tamen repugnat corpori existere modo indivisibili, nisi enim ille modus existendi partes non includat, tamen etiam eas non excludit, dummodò totum locatum sit in toto loco, & totum in singulis partibus; quod fiet, si corpus positum divinitus in puncto replicetur per spatium extensum: atque ita contingit cum Corpore Christi in Eucharistia.

Sed cum hæc satis consent: dubitatur tamen ab aliquibus, an intelligi debeant de quantumque parte quantumvis minima; cum enim illa sint infinita in sententia, quæ componit continuum ex partibus sine fine divisibilibus, etiam presentie Corporis Christi erunt infinita, quod videtur inconveniens.

Verum enim verò quandoquidem Concilia & Patres generaliter loquantur, sine argutione non est facienda exceptio, sed simpliciter tenendum, existere totum Christum sub omnibus illis particulis, sub quibus alioquin existeret substantia panis.

Ad argumentum in contrarium, dicunt aliqui Christum totum esse in singulis partibus, quantumvis minimis, & in singulis earum partibus, cæterum non habere infinitas presentias; quia in singulis partibus adeò exiguis, ut humanâ industria non sint divisibiles, non habet Christus plures presentias, sed unam indivisibilem, quæ est totus in illa particula, & totus etiam in singulis partibus.

Quòd si forte, quando dividitur hostia, contingat dividi aliquam ex his particulis minimis simul

simul cum aliis, Respondent vel Deum ab initio illas praesentias disponere in iis particulis, quas novit non dividendas, vel praesentiam illam amitti, & extendi praesentiam partium proximarum.

Alii respondent, & melius, nullum inconveniens novum apparere in partibus illius praesentiae, quod non sit in partibus specierum, & in partibus cujlibet continui; quare sicut partes specierum communiter dicuntur infinitae solum syncategorematicè, sic etiam de partibus illius praesentiae dicendum esse, cum omnino commensurentur partibus spatii.

Nam quemadmodum in ipsis speciebus panis & vini sunt plures partes componentes unam quantitatem integram & totalem; sic illa praesentia Corporis & Sanguinis Christi habet plures partes pro divisibilitate spatii, quarum singulae sunt praesentiae partiales, & omnes componunt unam praesentiam integram totalem ad totum illud spatium.

Unde in aliquo sensu Christus est semel in illo spatio, non ita ut non sit totus in singulis partibus spatii, sed ita ut non sit in illis per plures praesentias totales, sed per plures partiales; atque ideo est semel totaliter, & plures partialiter, non partialitate corporis, sed partialitate praesentiae: sicut Angelus, vel anima est plures partialiter in suo spatio, hoc est, per plures partes praesentiae, quarum singulae faciunt praesentem totum Angelum, vel animam partem spatii, sed omnes componunt unam praesentiam totalem, sicut plures partes aquae unam aquam: quod quidem in praesentia Corporis Christi facilius intelligitur, cum sit materialis, & possit habere absque difficultate eandem divisibilitatem, quam habent res materiales. Ita Lugo disp. 8. n. 48.

Ceterum licet omnes illae praesentiae possent dici integrae, quatenus una sola possent existere sine alia, velut una pars aquae sine alia; de facto tamen unaquaeque est partialis propter connectionem cum alia, exemplo ejusdem aquae, quae esset aqua integra, si existeret se sola; attamen unita alteri solum est pars majoris aquae.

Ac per consequens, insitendo eidem simili, quemadmodum illae partes aquae majoris sunt, & dicuntur esse continuae; ita pariformiter illae praesentiae partiales, sive Corporis Christi in Sacramento, sive Angeli & animae in suo spatio, non contiguae (sicut arena in cumulo) sed verè continuae possunt, & debent dici.

Contra; ergo per fractionem hostiae perit aliquid intrinsecum Corpori, scilicet continuatio praesentiarum, quod videret absurdum. Confirmatur; quia si Deus annihilaret species, & conservaret omnes illas praesentias, tunc non essent continuae: ergo nec jam sunt, cum proprie non uniantur speciebus.

Resp. si eo modo hostia frangatur, ut species mutant locum, fieri mutationem in Cor-

pore, non solum quia perditur unio praesentiarum; sed quoniam aliqua praesentia perditur & nova acquiritur: quod in sententia, quae agnoscit praesentiam sacramentalem divisibilem, secundum quam procedit haec secunda responsio, non est majus inconveniens, quam quod Corpus Christi existens in caelo, accipiat novam totalem praesentiam in Sacramento per Consecrationem: nam illa acquisitio nova praesentiae per fractionem specierum, seu potius per motum localem specierum, supposito primo miraculo, est quasi naturaliter debita. Sin autem species fractae maneat in eodem loco; ablata dumtaxat earum continuatione, dico nihil omnino mutari in Corpore Christi; sed praesentias manere continuas, sicut antea erant; quia ad illam continuationem solum requiritur unitas spatii.

Ex quo citius respondetur ad confirmationem: si annihilatis speciebus maneret praesentia Corporis Christi, omnino foret continua sicut prius; quia haec continuatio ex se non pendet à continuatione, vel praesentia specierum, sed magis à continuatione spatii eodem modo, quo praesentia animae rationalis, quam imitatur, esset continua & una sicut prius, si annihilato corpore, vel discontinuatis ejus partibus, maneret in eodem spatio.

Hucusque de partibus; sed quid de indivisibilibus, sive terminativis, sive continuativis, si dentur? Communior sententia affirmat, etiam sub his totum Christum existere: & quidem si continuum componitur ex solis indivisibilibus, res est plana; tunc siquidem non adveniunt nova indivisibilia continuativa per continuationem, neque terminativa per divisionem, sed quae prius erant continuativa, fiunt terminativa, & è contra, ablata solum, vel posita unione; uti ergo ante Consecrationem sub illis erat substantia panis, ita post Consecrationem erit Corpus Christi.

Porro in alia sententia magis communi, quae componit continuum ex partibus divisibilibus in infinitum, nisi in hujusmodi continuo tam permanenti, quam successivo negaveris omnia indivisibilia, non effugies difficultatem.

Hanc videtur praevidisse Doctor Subtilis dum 4. dist. 10. q. 9. n. 3. ait: *Corpus Christi non est praesens speciei alicui ad minus, nisi minimo sensibili, quia nulli indivisibili est praesens ibi.* Unde sententiam illam tamquam Scoti docet noster Hiquæus in suo Commentario ad illum locum n. 12. citans pro ea præter Scotum, Albertum, Richardum, Aegidium, Vasquesium, aliosque modernos.

Probatur autem primò; quia substantia panis, cui succedit Corpus Christi, non fuit sub illis indivisibilibus. Secundò; quia sequeretur, quod fracta hostia, Christus inciperet esse sub aliquibus indivisibilibus terminativis, sub quibus ipse antea non erat, vel certè sub quibus antea

Ad confirmationem praesentiarum solum requiritur unitas spatii.

243

Christus est sub indivisibilibus specierum si ex illis solis continuum componatur.

sed quid sit ex partibus divisibilibus in infinitum.

Sententiam negantem adscribit Scotus Hiquæus.

Probatur primò.

Secundò.

X antea

240.

Christus est praesens...

241.

242.

243.

antea non erat substantia panis, idque sine nova Consecratione, quod videtur inconueniens: Tertio; quod non possit secundum aliquos Angelus esse in puncto: ergo neque Corpus Christi.

244.
Responde-
tur ad 3.

Equidem hæc non conuincunt: sanè Antecedens tertii nimis incertum est, unde etiam contrarium ab Auctoribus contrariis assumitur ad probandum Corpus Christi ita existere sub indivisibilibus, sicut Angelus existit sub punctis, ne alioquin ejus præsentia sit interrupta, & non continua.

Responso
ad 2.

Ad secundum respondeo; per fractionem hostiæ non produci nova indivisibilia, sed illa, quæ præfuerunt in illis partibus, jam terminare. Deinde illa nova indivisibilia sunt intimè præsentia partibus, adeoque sub illis continetur Christus ratione præsentia, quam habet sub partibus: sicut si speciebus accederet aliquis color, vel quantitas rarefieret, Christus esset illis præsens per præsentiam & Consecrationem antiquam.

Responso
ad 1.

Hinc ad primum dico; tametsi substantia panis non fuerit sub illis indivisibilibus secundum se spectatis, fuit tamen sub illis, prout continentur in partibus: ergo consimiliter Corpus Christi, etsi non distincta, eadem tamen præsentia (quod sufficit ad veritatem Conclusionis) quæ est præsens partibus, est etiam præsens indivisibilibus, quæ intrinsecè partibus inexistunt: præsens, inquam, id est, indistans; nam formalis præsentia sicut contenti ad contentum, aut signi ad signatum, & quasi ubicationis ad terminum, quamvis esset possibilis, non videtur necessaria. Et hoc intendit Doctor suprâ, inquit Hiquæus n. 16.

245.
Explicatur
Scotus
quod non
fuerit locu-
tus ex pro-
pria senten-
tia;

Alii aliter ipsum explicant, & existimant ibi non loqui ex propria sententia; nam eadem distinctione qu. 5. nu. 5. comparat præsentiam Corporis Christi in Eucharistia cum præsentia Angeli dicens: *Nec illud, corpus, est magis præsens hic alicui corpori in ratione partu, quam si Angelus esset hic: Angelum autem posse existere in puncto, docet problematicè 2. dist. 2. q. 6. n. 13. Si tamen, inquit, posset, Angelus, esse in puncto vel non, non videtur ratio necessaria nec ad unam partem, nec ad aliam: quia licet Angelus sit indivisibilis, non habet tamen indivisibilitatem limitatam, sicut punctus, & ideo non oportet ipsum esse in puncto, sicut in loco.*

246.
Explicatur
Scotus
quod non
fuerit locu-
tus ex pro-
pria senten-
tia;

Nec forte repugnat sibi esse in puncto, sicut in loco: quia nullum inconueniens videtur ex hoc inferri; quia si ex esse in puncto, sicut in loco, hoc inferatur, quod non posset moveri localiter, nisi spatium esset ex punctis, non sequitur; posset enim immediate ex loco punctuali ferre se in continuum, cuius continui punctus est terminus.

247.
Explicatur
Scotus
quod non
fuerit locu-
tus ex pro-
pria senten-
tia;

Itaque loco suprâ citato ex lib. 4. dist. 10. q. 9. n. 3. videtur solum argumentari ad hominem contra illos, qui admittebant Corpus Domini esse præsens minimo sensibili, & tamen dicebant illud non esse naturaliter visibi-

le, etiam oculo glorioso; quia non potest esse contactus physicus inter oculum & Corpus Christi, eò quod illud in Sacramento non respiciat species ratione quantitatis: quam rationem rejicit, quia minimum sensibile potest percipi a sensu perfectissimo.

Quapropter Conclusionem nostram tenent multi Scotistæ tanquam à doctrina Scoti minime alienam, & rationi naturali non parum consonam: Christus namque vi Consecrationis ponitur sub speciebus, sub quibus præerat substantia panis & vini; atqui ille species componuntur non ex solis partibus, sed ex partibus simul & punctis tam continuatis, quam terminatis: ergo &c.

Confirmatur; quia non magis repugnat & contra Christum totum esse in indivisibilibus, quam divisibilibus; & certè nisi ita sit, præsentia ejus non erit continua, sed per infinita indivisibilia copulanti actu in omnem sui partem divisa.

Si respondeas, satis esse continuam, eò quod indivisibilia intimè inhereant partibus, rem acutè tetigisti; hoc enim contendimus, Corpus Christi realiter quidem & intrinsecè esse in omnibus punctis specierum sacramentalium, non tamen per se primò & adæquatè, sed necessarià quadam consecutione: sicuti etiam per se primò & adæquatè non possunt consecrari, sed solum quantum inhereant intimè partibus per se primò & adæquatè consecrabilibus.

Unde libenter admittimus ejusmodi indivisibilia per possibile vel impossibile separata, non posse primò consecrari (quod etiam plures affirmant de partibus minoribus minimis, si dentur) sed neque Consecrationem prius factam retinerent; quoniam ut sic non retinerent substantiam panis aut vini.

Cæterum sicuti impossibile apparet concipere durationem Angeli continuam, si alicui instanti non coexistat, ita ut in illo verum sit dicere, Angelum non esse, sic quoque impossibile est intelligere præsentiam Angeli (& similis est ratio Corporis Christi in Sacramento) continuam in aliquo toto spatio, si alicui indivisibili illius nullo modo coexistat, ita ut sit verè dicere, in illo indivisibili Angelus nullatenus existit.

Nec satisfacit discrimen, quod ab aliquibus assignatur: instanti temporis etiam convenit sua duratio; indivisibili verò superficiei extensæ non convenit extensio, ac proinde non potest alicubi ibi esse tanquam in loco: non satisfactum inquam, hæc disparitas; nam & Angelus indivisibilis est, & Corpus Christi sub speciebus indivisibiliter existit.

Omitto, quod Corpus Christi non sit sub speciebus tanquam in loco. Cur autem nequeat esse præsens sacramentaliter uti partibus, ita & indivisibilibus? Quare rationem; sed timeo ne frustra. Ad alia festinat meus calamus, & dubitans an præsentia sacramentalis dependeat à naturali, isthanc subscribitur resolutionem.